

بررسی رابطه تیپ‌های شخصیتی (A, B, T, D) با رضایت زناشویی کارکنان مراکز بهداشت

دکتر حسین جناآبادی^۱

دانشیار روان‌شناسی دانشگاه سیستان و بلوچستان

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه بین تیپ‌های شخصیتی (A.B.T.D) با رضایت زناشویی در بین کارکنان مرکز بهداشت شهر زاهدان بود. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کارکنان مرکز بهداشت شهر زاهدان می‌باشد که حدود ۱۵۰ نفر برآورد شدند که تعداد ۱۰۸ نفر از آنها به صورت تصادفی انتخاب و در پژوهش شرکت داده شدند. برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه الگوی سنخ رفتاری A و B (متسون و ایوانسویچ، ۱۹۸۲)، پرسشنامه تیپ شخصیتی D (دنولت، ۱۹۹۸)، پرسشنامه هیجان خواهی تیپ شخصیتی T (زاگرم، ۱۹۸۰) و مقیاس رضایت زناشویی اینریچ (اولسن، فرنیر و درانگمن، ۱۹۸۹) استفاده گردید. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند گانه گام به گام استفاده گردید. نتایج نشان داد تیپ شخصیتی A، تیپ شخصیتی D و تیپ شخصیتی T با رضایت زناشویی همبستگی منفی و معنی‌داری داشتند، ولی بین تیپ شخصیتی B و رضایت زناشویی همبستگی معنی‌داری وجود نداشت. نتایج رگرسیون چندگانه نیز نشان داد که در گام اول تیپ شخصیتی A وارد معادله رگرسیون گردید و به میزان ۶٪ واریانس را برای رضایت زناشویی تبیین کرد و در گام دوم تیپ شخصیتی D وارد معادله رگرسیون گردید و به میزان ۹٪ واریانس را برای رضایت زناشویی تبیین کرد و نهایتاً در گام سوم تیپ شخصیتی T وارد معادله رگرسیون گردید و به میزان ۱۴٪ واریانس را برای رضایت زناشویی تبیین کرد.

واژه‌های کلیدی: تیپ شخصیتی A، B، T، D، رضایت زناشویی

^۱. نویسنده مسئول

آدرس پست الکترونیکی: hjenaabadi@gmail.com

وصول: ۱۳۹۴/۰۳/۱۹ - پذیرش: ۱۳۹۴/۰۷/۱۷

Examining the Relationship of Type A, B, T, and D Personalities with Marital Satisfaction of Health center staff

Jenabadi, H.

Abstract

The objective of the present study was to examine the relationship of personality types (A, B, T, and D) with marital satisfaction among staff of health centers in Zahedan. The statistical population of the current study included all staff of health centers in Zahedan, nearly 150 individuals, among whom 108 individuals were selected randomly and participated in this study. To collect data, the Personality Type A/B Questionnaire, Type D Personality Trait Inventory, Sensation-Seeking Type T Personality Scale, and the Enrich Marital Satisfaction Scale were used. To analyze the obtained data, Pearson correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis were applied. The results indicated that type A, D, and T personalities were significantly and negatively correlated with marital satisfaction. However, type B personality was not significantly related to marital satisfaction. The results of multiple regression analysis revealed that in the first step, type A personality was entered into the equation and explained 6% of the variance in marital satisfaction and in the second step, type D personality was entered into the equation and explained 9% of the variance in marital satisfaction and finally, in the third step, type T personality was entered into the equation and explained 14% of the variance in marital satisfaction.

Keywords: Type A, B, D, and T Personalities, Marital Satisfaction.

مقدمه

رضایت زناشویی، انطباقی بین وضعیتی موجود و وضعیت مورد انتظار است و نارضایتی زناشویی وقتی وجود دارد که وضعیت موجود فرد در روابط زناشویی با وضعیت مورد انتظار و دلخواه او منطبق نباشد (سلیمانیان، ۱۳۷۳). پژوهش‌های جدید در حوزه روانشناسی ازدواج، به بررسی متغیرهای مربوط به رضایت و ثبات زناشویی به عنوان عوامل مهم زندگی زناشویی می‌پردازد. در جدیدترین پژوهش‌ها در این زمینه، محققان با تکیه بر نظریه میان فردی ازدواج به نقش غیرقابل انکار تفاوت‌های فردی زن و شوهر یا ویژگی‌های شخصیتی با ثباتی که هر یک از همسران با خود به بافت زندگی زناشویی می‌آورند، تأکید کرده‌اند

(کارنی و برادبری، ۱۹۹۷. رایینز، کاسپی و موفیت، ۲۰۰۰). بسیاری از تحقیقات نشان می‌دهد که ویژگی‌های شخصیتی زوجین از جمله مؤثرترین عوامل در رضایت از زندگی مشترک می‌باشد که در تبیین تغییرات رضایت مندی زناشویی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (عباسی، رسول زاده، طباطبایی، ۱۳۸۸). مسلماً این ویژگی‌های شخصیتی در تمام زمینه‌های زندگی و روابط اجتماعی انسان جلوه‌گر می‌شود و مسأله‌ی پر اهمیتی چون ازدواج، سازگاری زن و شوهر و رضایت زناشویی آن‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

یکی از متداولترین طبقه‌بندی‌هایی که روان‌شناسان برای شخصیت بکار می‌برند تیپ‌های شخصیتی A و B است. افراد تیپ A الگوی رفتاری ویژه‌ای از قبیل تکلم سریع، رقابت‌جویی، بی‌حوصلگی، سخت‌کوشی، پرخاشگری، خشونت، احساس کمبود وقت شدید و انجام همزمان چند کار مشخص می‌شوند و در مقابل تیپ شخصیتی B، سهل‌گیر، محتاط، حساس به کیفیت زندگی، هم‌رنگ با جماعت، پای‌بند به قواعد و مقررات. در حالی که تیپ A به استقبال خطر می‌رود و به پیامدهای آن بی‌اعتنا هستند. یکی از انواع تیپ‌های شخصیتی که در سالهای اخیر توجه زیادی را به خود جلب نموده است تیپ شخصیتی D است. که در دهه گذشته تأثیر آن بر نتایج کلینیکی و روانشناسی توسعه یافته است (ملز و دنولت، ۲۰۱۰).

تیپ شخصیتی A پرانرژی، پرخاشگری، تهاجم، جاه‌طلبی، سخت‌کوشی، فعالیت زیاد، کم‌حوصلگی، تمایل به شرکت در فعالیت‌های رقابت‌آمیز، عهده‌دار بودن مشاغل که فشار زیاد به آنان می‌آورد تا بیشتر تولید کنند و مسئولیت‌های فراوانتری را متحمل شوند، سخن‌های پرجوش و پرحرارت، بی‌قراری، حرکات ناگهانی دست با مشت‌های گره شده، حرکات صورت با پوست کشیده. برخی از عوامل رفتار (A) ممکن است در ابتلا به بیماریهای شریان اکلیلی (کرونر) قلب اهمیت بیشتری داشته باشند. برای نمونه خشم و رنجش ابراز نشده، از متغیرهای عمده در ترکیب عواملی هستند که استعداد بیماری شریان اکلیلی را ایجاد می‌کند. در مورد کارمندان دفتری، نداشتن فعالیت جسمی و نپرداختن به

ورزش، بیش از فشار کاری در ابتلای آنان به بیماری شریانی قلبی اهمیت دارد (باقری یزدی، ۱۳۸۵).

افرادی که دارای تیپ شخصیتی D هستند از عزت نفس کمی برخوردارند و معمولاً از تایید نشدن توسط دیگران می ترسند. همین امر باعث می شود خیلی نتوانند با دیگران راحت باشند. نمی توان گفت این گونه افراد اجتماعی نیستند. اتفاقاً افراد این گروه اجتماعی هستند و دوست دارند با دیگران رابطه برقرار کنند اما همیشه از اینکه رفتارهایشان مورد قبول واقع نشود می ترسند. احساسات منفی همچون نگرانی، استرس، افسردگی و عصبانیت بیشتر به سراغ این دسته از افراد می آید. اتفاقات بسیار کوچک که ممکن است اصلاً برای افراد دیگر مهم نباشد، می تواند فردی با این تیپ شخصیتی را آزار دهد. این تیپ تحت عنوان شخصیت مستعد پریشانی مطرح شده است که با آسیب پذیری در مقابل استرس و گرایش به تجربه پریشانی و نیز گزارش نشانه های پریشانی مشخص می گردد. ویژگیهای شخصیتی می تواند رابطه سلامت با استرس را تعدیل کنند. از این رو در سالهای اخیر یکی دیگر از این عوامل پیشنهاد شده که نقش تعدیل کننده در رابطه بین سلامت و استرس دارد، تیپ شخصیتی D یا تیپ درمانده می باشد (ذوالجناحی و وفایی، ۱۳۸۵؛ اربابی، ۱۳۹۲).

طبق نظریه «ماروین زاكرمن» (۱۹۷۹) هیجان خواهی تحت عنوان نیاز به تجارب و احساس های گوناگون، پیچیده، بدیع و بی سابقه و تمایل به خطر جویی تعریف شده است نکته مهمی که باید در اینجا متذکر شد آن است که یکی از عناصر اصلی هیجان خواهی تمایل یا اشتیاق به خطر جویی است، در حالیکه نتیجه رفتار کاوشی اشارت بر این که خطر جویی اغلب برانگیزنده ترس است و ترس با رفتار کاوشی ناهمساز یا غیر قابل تلفیق است. در واقع تیپ شخصیتی T جسمانی کسی است که جستجوی تحریکاتش جسمانی است و تیپ شخصیتی T متعادل که نقش ارتباطی بین تیپ روانی و جسمانی را دارد (فورمن و لینی، ۱۹۹۱). با توجه به این گفته ها مسئله ای که در این تحقیق مطرح است این است که آیا بین تیپ های شخصیتی با رضایت زناشویی رابطه وجود دارد؟

ایرانپور و حیدرنژاد (۱۳۹۱) تحقیقی با هدف بررسی رابطه بین تیپ شخصیتی A و B و میزان رضایت زناشویی انجام دادند. در این مطالعه از پرسشنامه ساختاردار فریدمن و روزمن و پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ بهره گرفته شد. نمونه این پژوهش شامل ۶۰ زوج (۱۲۰ نفر) بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی از بین دانشجویان متاهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد شبستر انتخاب شدند. یافته‌های این پژوهش نشان داد که رضایت زناشویی با تیپ شخصیتی A همبستگی منفی و با تیپ شخصیت B همبستگی مثبت دارد. همچنین بین رضایت زناشویی با جنسیت، مدت ازدواج و وضعیت اقتصادی رابطه معناداری وجود ندارد. بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر پیشنهاد میشود که در رضایت زناشویی، به تیپ‌های شخصیتی توجه بیشتری معطوف شود.

یافته‌های سامانی (۱۳۸۶) نشان می‌دهد که شش عامل از عمده‌ترین عوامل ایجاد کننده درگیری‌های زناشویی عبارتند از: خصوصیات شخصیتی، عدم عشق و علاقه، فقدان مهارت‌های ارتباطی، عدم تعهد و وفاداری، خصوصیات خانوادگی همسر و عدم پایبندی به اصول اخلاقی.

مسعود نیا (۱۳۹۰) در پژوهش خود که با عنوان تعیین تفاوت میان دانشجویان با و بدون تیپ شخصیتی D از نظر سلامت عمومی انجام شد به این نتیجه رسید، تیپ شخصیتی D، سازه‌ای بسیار نیرومند در تبیین و پیش‌بینی سلامت عمومی دانشجویان است.

خالویی (۱۳۸۱) پژوهشی با هدف بررسی رابطه بین هیجان‌خواهی با میزان رضایت زناشویی انجام داد. نمونه مورد بررسی شامل ۱۰۰ زوج از خانواده‌های شهرستان اراک بودند که به روش نمونه‌گیری دو مرحله‌ای انتخاب شده بودند. ابزار پژوهش عبارت بودند از: مقیاس هیجان‌خواهی زاگرمین فرم پنجم، پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ، پرسشنامه اطلاعات فردی و خانوادگی. نتایج همبستگی نشان داد بین هیجان‌خواهی و میزان رضایت زناشویی رابطه منفی (۰/۱۶-) وجود دارد و نیز رابطه بین هیجان‌خواهی و سطح تحصیلات (۰/۳۰) معنا دار بود. همچنین این نتایج حاکی از وجود رابطه منفی (۰/۱۵) بین هیجان‌خواهی و طول مدت زناشویی بود. درحالی‌که رابطه بین هیجان‌خواهی و تفاوت سنی معنا دار نبود.

همچنین نتایج آزمون تی نشان دادند تفاوت میانگین نمرات هیجان خواهی مردان و زنان ونیز زوجهای رضامند ونا رضامند معنادار بود. میانگین نمرات هیجان خواهی مردان بیشتر از زنان بود وهمچنین میانگین نمرات هیجان خواهی زوجهای نارضامند بیشتر از زوجهای رضامند بود. والش (۱۹۹۴) در تحقیق خود به این نتیجه دست یافت که افراد تیپ A نسبت به سایرین، نمره‌های بالایی در ویژگی‌های شخصیتی پرخاشگری، خشونت و سلطه‌گری کسب می‌کنند؛ از روابط بین فردی و شرایط کاری خود کم‌تر راضی‌اند؛ مضطرب‌تر و افسرده‌تر هستند و فشار روانی بیشتری را تجربه می‌کنند. پرایس (۱۹۸۲) در تحقیق خود به این نتیجه دست یافت که افراد تیپ A به خاطر عزت نفس پایینی که دارند، حتی در شرایط عادی نیز احساس خطر و فشار روانی کرده و در نتیجه تلاشی افراطی برای بهبود وضعیت خود می‌کنند. اسکیرالدی و بک (۱۹۸۸) در بررسی خود به این نتیجه رسیدند که افراد دارای الگوی رفتاری A در مورد مقام و منزلت احساس نگرانی زیادی دارند، در بیان احساسات خود ناتوان بودند، به مردم اعتماد کمتری دارند. با این حال رضایت از زندگی نیز دارند. یافته‌های پژوهش فینچام، هارولد و گانوفیلیس (۲۰۰۰) حاکی از آن است که ویژگی‌های شخصیتی پیش بینی کننده ی سلامتی، رضایت زناشویی، طلاق و موفقیت شغلی بوده است. تحقیقاتی که توسط فرانک و کیم (۱۹۹۸) انجام شده است، بر این مطلب تأکید دارد که ویژگیهای شخصیتی، خلقی و رفتاری از عوامل پیش بینی کننده ی آینده ی روابط زناشویی است و مرتبه ی نخست را در میان سایر عوامل دارا می باشد.

از بین تمام حوزه های زندگی، شاید ازدواج و روابط خانوادگی پایدارترین چالشهای هیجانی هستند (میرگاین و کوردوا، ۲۰۰۷)، در نتیجه تعجب آور نیست که مطالعات نظری و تجربی گوناگونی عواملی که منجر به رضایت از رابطه های صمیمانه و نزدیک می گردد را مورد بررسی قرار داده اند.

یکی از اهداف اصلی تحقیقات درباره روابط بین زوجین پیش بینی رضایت زناشویی با مشخص کردن عواملی است که بر کیفیت تعامل بین زوجین تأثیر می گذارد (چرانیا و آیکس، ۲۰۰۷). مشخص شده است که عوامل شخصیتی گشوده بودن و وجدانی

بودن، روان رنجورخویی (باربی و لانگر، ۲۰۰۵، لنارت و نیر، ۲۰۰۶)، هویت رسش یافته (پارسونز و همکاران، ۲۰۰۷)، باورهای ارتباطی غیر منطقی (استاکرت و بورسیک، ۲۰۰۳)، نیاز به کنترل (بیسلی، ۲۰۰۲) و مهارت‌های هیجانی (میرگاین و کوردوا، ۲۰۰۷) با رضایت زناشویی رابطه دارند.

روش

روش این پژوهش، توصیفی و از نوع همبستگی است.

جامعه‌ی آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری: جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کارکنان مرکز بهداشت شهر زاهدان می‌باشد که حدود ۱۵۰ نفر برآورد شدند. در پژوهش حاضر با استفاده از جدول مورگان تعداد ۱۰۸ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده به عنوان نمونه انتخاب شد.

ابزار:

نیمرخ فعالیت رفتاری - اندازه‌گیری تیپ شخصیتی A: نیمرخ فعالیت رفتاری توسط متسون و ایوانسویچ (۱۹۸۲) جهت مشخص نمودن تیپ‌هایی از الگوهای رفتاری و شناختی با توجه به خصیصه‌های فردی ابداع شده است. این مقیاس شامل ۲۱ جمله دو قطبی می‌باشد و هر جمله از ۱ تا ۷ درجه بندی شده است. بهترین نمره، نمره ای است که به افکار، رفتارها و احساسات آزمودنی نزدیک باشد. این مقیاس سه مقوله از الگوهای رفتاری را اندازه‌گیری می‌کند: ۱) بی‌تابی (S)، ۲) درگیری شغلی (J)، ۳) شدت رقابت طلبی و تحریک‌پذیری (H). شماره سؤالات ۱-۷ بی‌تابی، شماره سؤالات ۸-۱۴ درگیری شغلی و شماره سؤالات ۱۵-۲۱ شدت رقابت طلبی و تحریک‌پذیری را اندازه‌گیری می‌گیرد و نمره‌های کلی این مقیاس تیپ شخصیتی A یکپارچه را نشان می‌دهد. تیپ A افراطی تا نمره ۱۲۲ و بالاتر، تیپ A میانه رو از نمره ۹۹ تا ۱۲۱، تیپ A خفیف از نمره ۹۰ تا ۹۸، تیپ X از نمره ۸۰ تا ۸۹، تیپ B خفیف از نمره ۷۰ تا ۷۹، تیپ B میانه رو از نمره ۵۰ تا ۶۹، تیپ B افراطی تا نمره ۴۰ و کمتر دامنه نمرات از ۲۱ تا ۱۴۷ برای کل آزمون می‌باشد. خان و خان (۲۰۰۷) با

استفاده از روش بازآزمایی، پایایی این آزمون را به شکل زیر گزارش نمودند. زیر مقیاس بی ثابی ۰/۶۴، زیر مقیاس درگیری شغلی ۰/۷۲ و زیر مقیاس شدت رقابت طلبی و تحریک پذیری ۰/۷۵ و پایایی کلی این آزمون که رفتار تیپ A یکپارچه را نشان می دهد برابر با ۰/۷۱ است (تمینی ، ۲۰۰۹).

پرسشنامه تیپ شخصیتی D (دنولت): پرسشنامه تیپ شخصیتی D در سال ۱۹۹۸ توسط دنولت برای سنجش ویژگی‌های مرتبط با تیپ شخصیتی D ساخته شد. تیپ شخصیتی D یا درمانده توسط تعامل دو ویژگی شخصیتی ثابت و کلی تعریف می‌شود که عبارتند از: عاطفه منفی و بازداری اجتماعی. عاطفه منفی به تمایل تجربه عواطف منفی در طول زمان و موقعیت‌ها اشاره می‌کند، در حالی که بازداری اجتماعی به تمایل برای بازداری از بیان این هیجان‌ها در تعامل اجتماعی اشاره می‌کند. همچنین این تیپ شخصیتی با دامنه وسیعی از اختلالات هیجانی مانند اضطراب و اختلال استرس پس از سانحه مشخص می‌شود. افراد با این تیپ با داشتن سبک زندگی ناسالم و کیفیت زندگی آسیب دیده و متعاقب آن با بالا بودن آمار اختلالات روان‌شناختی چون اضطراب و افسردگی بیشتر مستعد اختلالات مربوط به سلامتی و بیماری هستند. این مقیاس ۱۴ آیتم دارد و مولفه های عاطفه‌ی منفی و بازداری اجتماعی را می‌سنجد. هر آزمودنی به این مقیاس به صورت "به ندرت"، "گاهی اوقات"، "اغلب اوقات" و "همیشه" پاسخ می‌دهد و حداقل و حداکثر نمرات این مقیاس به ترتیب ۱۴ و ۵۶ می‌باشد (دنولت^۱، ۱۹۹۸).

مقیاس هیجان خواهی ماروین زاگرم (تیپ شخصیتی T): زاگرم یک پرسشنامه ۴۰ ماده ای به نام مقیاس احساس خواهی (SSS) ساخته است. در جریان ساخت این آزمون، او آن را روی اشخاص بسیاری که رفتارشان با تعریفی که از هیجان خواهی مطابقت داشت اجرا کرده است. این افراد کسانی بودند که برای آزمایشهای روان شناختی که آنان را در معرض تجربه های جدید قرار می داد، داوطلب شده بودند کسانی که شغلشان با خطر جسمانی توأم بود (نظیر افسران پلیس و رانندگان) و کسانی که تجربه مصرف موادمخدر و

¹ - Denollet

تجربه‌های متنوع جنسی داشتند. نمره‌های این آزمودنیها با نمره‌های اشخاصی که به طور عمومی و از روی اراده از این نوع فعالیتها اجتناب می‌کردند، مقایسه شدند، کسانی که اقدام به فعالیت‌های غیرعادی و خطرناک می‌کردند در آزمون SSS نمره بالایی بدست آوردند و افرادی که فعالیت‌های آرامتر و کم حادثه را ترجیح می‌دادند، در این آزمون نمره پایینی داشتند. برای صفت کلی احساس خواهی چهار عامل یا مؤلفه تعیین شده است که هر یک ۱۰ سوال را شامل می‌شود، این عوامل عبارتند از:

- ۱- هیجان خواهی شدید و ماجراجویانه: تمایل به درگیر شدن در فعالیت‌های جسمانی که شامل عناصری از سرعت، خطر، تازگی و گریز از حادثه است (مانند چتربازی یا غواصی).
- ۲- تجربه خواهی: جستجو برای تجربه‌های جدید از طریق مسافرت، موسیقی، هنر، شیوه زندگی خودانگیز و ناهم‌رنگی با وجود تشابهی که مردم به آنها گرایش دارند.
- ۳- عدم بازداری: نیاز به جستجوی رهایی در فعالیت‌های اجتماعی بازداری نشده یا توسل به الکل یا بدون آن.

۴- حساسیت به کسالت: اجتناب از تجربه تکراری، کار عادی یا یکنواخت یا اشخاص قابل پیش بینی، و در صورت قرار گرفتن اجباری در معرض چنین تجربه‌هایی، واکنش عدم رضایت بیقرارانه نشان دادن.

مقیاس رضایت زناشویی اینریچ: برای بررسی میزان رضایت زناشویی، پرسشنامه اینریچ انتخاب شده است. این پرسشنامه به عنوان یک ابزار تحقیق معتبر در تحقیقات و کارهای بالینی متعددی مورد استفاده قرار گرفته است. فورز و السون (۱۹۸۹) از این پرسشنامه، برای بررسی رضایت زناشویی استفاده کرده‌اند و معتقدند که این مقیاس نسبت به تغییراتی که در خانواده بوجود می‌آید حساس است. فورز و السون (۱۹۸۹) با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی در تحقیق ملی با ۵۰۳۹ زوج نشان دادند که با استفاده از این پرسشنامه می‌توان با دقت ۸۵-۹۵٪ بین زوجین خرسند و ناخرسند تمایز قائل شد. هر یک از موضوعات این پرسشنامه، در ارتباط با یکی از زمینه‌های مهم است. ارزیابی این زمینه‌ها در درون یک رابطه زناشویی، می‌تواند مشکلات بالقوه زوج‌ها را توصیف کند، یا می‌تواند زمینه‌های نیرومندی و تقویت آنها

را مشخص نماید. این ابزار همچنین می‌تواند به عنوان یک ابزار تشخیصی برای زوج‌هایی که در جستجوی مشاوره زناشویی و به دنبال تقویت رابطه زناشویی خود هستند، استفاده شود. این مقیاس شامل ۴ خرده مقیاس ۳۵ ماده‌ای می‌باشد که می‌تواند به عنوان یک ابزار تحقیق از جمله رضایت، ارتباطات و حل تعارض استفاده گردد.

پرسشنامه زوجی اینریچ توسط دیوید السون و امی السون در سال ۲۰۰۰ روی ۲۵۵۰۱ زوج متأهل اجرا شد. ضریب آلفای پرسشنامه برای خرده مقیاس‌های رضایت زناشویی، ارتباط، حل تعارض و تحریف آرمانی به ترتیب از این قرار است: ۰/۸۶، ۰/۸۴، ۰/۸۳ و اعتبار باز آزمایی پرسشنامه برای هر خرده آزمون به ترتیب ۰/۸۶٪، ۰/۸۱٪، ۰/۹۰٪، ۰/۹۲٪ بوده است و ضریب آلفای پرسشنامه در پژوهش آسوده (۱۳۸۹) با تعداد ۳۶۵ زوج به ترتیب برابر با ۰/۶۸ (با حذف سوال ۲۴ آلفا ۰/۷۸ می‌شود)، ۰/۷۸٪، ۰/۶۲٪ و ۰/۷۷٪ به دست آمد. روایی این تحقیق از نوع محتوایی می‌باشد. در بخش پایایی پرسشنامه‌ها، ضریب آلفای کرونباخ بدست آمده برای پرسشنامه تیپ شخصیتی A و B پایایی ۰/۷۸، پرسشنامه تیپ شخصیتی D (دنولت) ۰/۸۲، مقیاس هیجان‌خواهی ماروین زاگرم ۰/۸۵ و مقیاس رضایت زناشویی اینریچ ۰/۹۰ تعیین گردید.

یافته‌ها

در این بخش نتایج تحقیق با توجه به تحلیل رگرسیون و همبستگی گزارش شده است.

جدول ۱. نتایج ضریب همبستگی بین تیپ شخصیتی A و رضایت زناشویی

رضایت زناشویی	متغیر
-۰/۲۳**	تیپ شخصیتی A
۰/۰۰	سطح معنی داری
۱۰۸	تعداد

نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین تیپ شخصیتی A و رضایت زناشویی همبستگی معکوس و معنی داری وجود دارد؛ یعنی اینکه با افزایش نمرات تیپ شخصیتی A میزان رضایت زناشویی کاهش می‌یابد.

جدول ۲. نتایج ضریب همبستگی بین تیپ شخصیتی B و رضایت زناشویی

متغیر	رضایت زناشویی
تیپ شخصیتی B	۰/۱۶
سطح معنی داری	۰/۰۷
تعداد	۱۰۸

نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین تیپ شخصیتی B و رضایت زناشویی همبستگی مستقیمی وجود دارد اما این رابطه معنادار نمی‌باشد.

جدول ۳. نتایج ضریب همبستگی بین تیپ شخصیتی D و رضایت زناشویی

متغیر	رضایت زناشویی
تیپ شخصیتی D	-۰/۱۴*
سطح معنی داری	۰/۰۴
تعداد	۱۰۸

نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین تیپ شخصیتی D و رضایت زناشویی همبستگی منفی و معنی داری وجود دارد؛ یعنی اینکه با افزایش نمرات تیپ شخصیتی D میزان نمرات رضایت زناشویی کاهش می‌یابد.

جدول ۴. ضریب همبستگی بین تیپ شخصیتی T و رضایت زناشویی

متغیر	رضایت زناشویی
تیپ شخصیتی T	-۰/۱۸**
سطح معنی داری	۰/۰۰
تعداد	۱۰۸

نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین تیپ شخصیتی T و رضایت زناشویی همبستگی معکوس و معنی داری وجود دارد؛ یعنی اینکه با افزایش نمرات تیپ شخصیتی T میزان نمرات رضایت زناشویی کاهش می‌یابد. در جدول بعدی از آزمون رگرسیون چند متغیره گام به گام استفاده گردید که نتایج در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۵. نتایج رگرسیون چندگانه گام به گام رضایت زناشویی از روی تیپ‌های شخصیتی

مدل	R	R ²	B	خطای استاندارد	Beta	T	سطح معنی داری
تیپ شخصیتی A	۰/۲۳	۰/۰۶	-۰/۷۱	۰/۱۷	-۰/۲۳**	-۳/۷۵	۰/۰۰۰
تیپ شخصیتی D	۰/۴۰	۰/۰۹	-۰/۶۸	۰/۲۴	-۰/۱۷**	-۲/۹۲	۰/۰۱
تیپ شخصیتی T	۰/۴۴	۰/۱۴	-۱/۰۵	۰/۵۲	-۰/۱۴*	-۲/۱۱	۰/۰۴

نتایج رگرسیون چندگانه نشان می‌دهد که در گام اول تیپ شخصیتی A وارد معادله رگرسیون گردید و به میزان ۶٪ واریانس را برای رضایت زناشویی تبیین کرد و در گام دوم تیپ شخصیتی D وارد معادله رگرسیون گردید و به میزان ۹٪ واریانس را برای رضایت زناشویی تبیین کرد و نهایتاً در گام سوم تیپ شخصیتی T وارد معادله رگرسیون گردید و به میزان ۱۴٪ واریانس را برای رضایت زناشویی تبیین کرد. در صورتی که تیپ شخصیتی B شرایط ورود به رگرسیون را نداشت و از معادله حذف گردید.

بحث و نتیجه گیری

نتایج نشان داد بین تیپ شخصیتی A و رضایت زناشویی همبستگی معکوس و معنی داری وجود دارد؛ یعنی اینکه با افزایش نمرات تیپ شخصیتی A میزان رضایت زناشویی کاهش می‌یابد.

نتایج پژوهش حاضر با یافته‌های پژوهش‌های ایرانپور و حیدرنژاد (۱۳۹۱)، والش (۱۹۹۴)، پرایس (۱۹۸۲) همخوانی دارد. ایرانپور و حیدرنژاد (۱۳۹۱) تحقیقی هدف بررسی رابطه بین تیپ شخصیتی A و B و میزان رضایت زناشویی انجام دادند. یافته‌های این پژوهش

نشان داد که رضایت زناشویی با تیپ شخصیتی A همبستگی منفی و با تیپ شخصیت B همبستگی مثبت دارد. پرایس (۱۹۸۲) در تحقیق خود به این نتیجه دست یافت که افراد تیپ A به خاطر عزت نفس پایینی که دارند، حتی در شرایط عادی نیز احساس خطر و فشار روانی کرده و در نتیجه تلاشی افراطی برای بهبود وضعیت خود می‌کنند.

در تبیین این یافته می‌توان گفت که آنچه امروز به عنوان عامل مؤثر و تخریبی بر کیفیت روابط زناشویی اثر می‌گذارد، داشتن یک شخصیت عجول، تند و کم‌صبر است. به بیان دیگر رابطه‌ای اساسی و معنی‌دار بین تیپ شخصیت A و عدم رضایت زناشویی وجود دارد.

نتایج بعدی نشان داد که بین تیپ شخصیتی B و رضایت زناشویی همبستگی مستقیمی وجود دارد اما این رابطه معنادار نمی‌باشد. نتایج این یافته به نوعی با پژوهش ایرانپور و حیدر نژاد (۱۳۹۱) همخوان است.

در تبیین یافته فوق می‌توان گفت که تیپ شخصیتی B بر عکس تیپ شخصیتی A هستند و حس رقابت طلبی کمتری دارند و به علت صبر و تحملی که دارند بیشتر می‌توانند پیامد کارها را تجزیه و تحلیل کنند و در زندگی زناشویی موفقیت بیشتری دارند.

یافته سوم نشان داد که بین تیپ شخصیتی D و رضایت زناشویی همبستگی منفی و معنی‌داری وجود داشت؛ یعنی اینکه با افزایش نمرات تیپ شخصیتی D میزان نمرات رضایت زناشویی کاهش می‌یابد. متأسفانه تحقیقاتی در ارتباط با رابطه تیپ شخصیتی D و رفتارهای پرخطر انجام نگرفته است تا بتوان همخوانی یا عدم همخوانی نتایج آن را گزارش داد. در پژوهشی مسعود نیا (۱۳۹۰) تحقیقی با عنوان تعیین تفاوت میان دانشجویان با و بدون تیپ شخصیتی D از نظر سلامت عمومی انجام داد و به این نتیجه رسید، که تیپ شخصیتی D، سازه‌ای بسیار نیرومند در تبیین و پیش‌بینی سلامت عمومی دانشجویان است.

در توجیه این یافته می‌توان بیان نمود افراد با تیپ شخصیتی D عواطف منفی بالا و بازداری اجتماعی بیشتری را نشان می‌دهند. همچنین این تیپ شخصیتی با دامنه وسیعی از اختلالات هیجانی از قبیل اضطراب، اختلال استرس پس از سانحه مشخص می‌شود. افراد با

این تیپ با داشتن سبک زندگی ناسالم و کیفیت زندگی آسیب دیده و متعاقب آن با بالا بودن آمار اختلالات روانشناختی چون اضطراب و افسردگی در کیفیت زندگی زناشویی آن‌ها تاثیر منفی می‌گذارد.

نتایج بعدی نشان داد که بین تیپ شخصیتی T و رضایت زناشویی همبستگی معکوس و معنی داری وجود دارد؛ یعنی اینکه با افزایش نمرات تیپ شخصیتی T میزان نمرات رضایت زناشویی کاهش می‌یابد. نتایج این یافته همگام با نتایج پژوهش خالویی (۱۳۸۱) مطابقت دارد. خالویی (۱۳۸۱) در تحقیق خود به این نتیجه دست یافت که بین هیجان خواهی و میزان رضایت زناشویی رابطه منفی ($r = -0/168$) وجود دارد ($P = 0/017$)

از آنجا که افراد دارای نمرات بالا در هیجان خواهی، محرک‌های بیرونی و محیطی را ترجیح می‌دهند و به یکنواختی حساس‌اند، از فقدان این گونه محرک‌ها خسته شده و تلاش می‌کنند با روی آوردن به زندگی جدید تجارب تازه‌ای را بدست بیاورند که موجب کاهش سازگاری زناشویی می‌گردد.

نتایج رگرسیون چندگانه نشان داد که در گام اول تیپ شخصیتی A وارد معادله رگرسیون گردید و به میزان ۰/۶ واریانس را برای رضایت زناشویی تبیین کرد و در گام دوم تیپ شخصیتی D وارد معادله رگرسیون گردید و به میزان ۰/۹ واریانس را برای رضایت زناشویی تبیین کرد و نهایتاً در گام سوم تیپ شخصیتی T وارد معادله رگرسیون گردید و به میزان ۰/۱۴ واریانس را برای رضایت زناشویی تبیین کرد. در صورتی که تیپ شخصیتی B شرایط ورود به رگرسیون را نداشت و از معادله حذف گردید.

نتایج این یافته به نوعی با پژوهش‌های فینچام، هارولد و گانوفیلیس (۲۰۰۰)، فرانک و کیم (۱۹۹۸) همخوان است. یافته‌های پژوهش فینچام، هارولد و گانوفیلیس (۲۰۰۰) حاکی از آن است که ویژگی‌های شخصیتی پیش‌بینی‌کننده‌ی سلامتی، رضایت زناشویی، طلاق و موفقیت شغلی بوده است.

تحقیقاتی که توسط فرانک و کیم (۱۹۹۸) انجام شده است، بر این مطلب تأکید دارد که ویژگی‌های شخصیتی، خلقی و رفتاری از عوامل پیش‌بینی‌کننده‌ی آینده‌ی روابط زناشویی است و مرتبه‌ی نخست را در میان سایر عوامل دارا می‌باشد.

منابع

ایرانپور، رقیه و حیدرنژاد، کیوان (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین تیپ‌های شخصیتی با رضایت زناشویی، مجموعه مقالات نخستین همایش ملی شخصیت و زندگی نوین، سندج - دانشگاه آزاد اسلامی واحد سندج.

باقری یزدی، سیدعباس (۱۳۸۵). سلامت روان کاربردی. تهران. انتشارات آرامش.

خالویی، ق. (۱۳۸۱). بررسی رابطه بین هیجان خواهی و میزان رضایت زناشویی خانواده‌های شهرستان اراک. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی. دانشگاه اصفهان: دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.

ذوالجناحی، اهداء و وفائی، مریم (۱۳۸۵). رابطه بین تیپ شخصیتی D با سیستم‌های بازداری رفتاری و فعال ساز رفتاری. فصلنامه علمی پژوهشی روانشناسی دانشگاه تبریز، سال اول، شماره دوم و سوم، ص ۱۱۳-۱۳۳

عباسی، روح...؛ رسول زاده طباطبایی، کاظم (۱۳۸۸). بررسی رضایت مندی زناشویی و تفاوت‌های فردی، علوم رفتاری، شماره ۳ (پیاپی ۹)

مسعودنیا، ابراهیم (۱۳۹۰). رابطه بین تیپ شخصیتی D و مولفه‌های آن با سلامت عمومی در دانشجویان، مجله علوم رفتاری، ۵، ۲ (مسلسل ۱۶)، ۱۴۳-۱۴۹.

Burpee, L. C., & Langer, E. J. (2005). Mindfulness and marital satisfaction. *Journal of Adult Development*, 12, 43-51.

Byers ES. Relationship satisfaction and sexual satisfaction: a longitudinal study of individuals in long-term relationships. *J Sex Res.* 2005;42(2):113-8.

Charnia. M.R., & Ickes.W. (2007). Predicting marital satisfaction: Social absorption and individuation versus attachment anxiety and avoidance. *Personal Relationships*, 14, 187-208.

- Denollet, J. (2005) Personality, emotional of negative affectivity, social inhibition, and Type-D personality. *Psychosomatic Medicine*, Vol.67, pp.89–97.
- Denollet, J., Sys, S.U., & Brutsaert, D.L. (1995) Personality and mortality after myocardial infarction. *Psychosomatic Medicine*, Vol. 57, pp.582–591.
- Fincham, Frank D., Harold, Gordon T., Gano-Philips, S. (2000). The longitudinal association between attributions and marital satisfaction: Direction of effects and role of efficacy expectations. : *Journal of Family Psychology*
- Frank, N. M. & Kim, H. (1998) Teamwork and Trait Extremes Based on the Big Five Model of Personality. Eastern Academy of Management Conference, Springfield, MA.
- Friedman Hs (2006) Health status and the five-factor personality traits in a notionally representative sample.
- Mirgain.S.A., &Cordova. J. V. (2007). Emotion Skills and Marital Health: The Association Between Observed and Self-reported Emotion Skills, Intimacy, and Marital Satisfaction. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 26, 983–1009.
- Mols, F., & Denollet, J. (2010) Type D personality in the general population: a systematic review of health status, mechanisms of disease, and work-related problems. *Health Qual Life Outcomes*, 23; 8: 9 <http://www.hqlo.com/content/pdf/1477-7525-8-9pdf>.
- Parsons. R. N., Nalbone.D.P., Kilmer.J.M.,& Wetchler.J.L. (2007). Identity Development, Differentiation, Personal Authority, and Degree of Religiosity as Predictors of Interfaith Marital Satisfaction. *The American Journal of Family Therapy*, 35, 343–361.
- Zuckerman M. (2007). *The Sensation Seeking and Risky Behavior*. Washington DC: American Psychological Association.